

PRESERVE

Preventing Racism and Discrimination -
Enabling the Effective Implementation of the
EU Anti-Racist Legal Framework

PROJECT 101049763 - CERV-2021-EQUAL

Επίκληση του δικαίου της ΕΕ στα εθνικά δικαστήρια, τα θεσμικά όργανα και την καθημερινή πρακτική

Μέρος I - 1^η Θεματική ενότητα

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Directorate-General for Justice and Consumers of the European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Co-funded by the
European Union

Επισκόπηση της θεματικής ενότητας

Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου: Θεωρία και πράξη

Το νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων, με εστίαση στις πολιτικές κατά του ρατσισμού

Πρακτική περιπτωσιολογική μελέτη

Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου

Τι είναι η αρχή της
υπεροχής του
κοινοτικού δικαίου;

Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου

- Δεν είναι «ιεραρχική» υπεροχή υπό την έννοια ότι το κύρος του εθνικού δικαίου εξαρτάται από τη συμμόρφωσή του με το κοινοτικό δίκαιο

≠

- Υποχρέωση να μη θεσπίζονται νόμοι οι οποίοι δεν συνάδουν με το κοινοτικό δίκαιο
- Υποχρέωση τροποποίησης νόμων οι οποίοι δεν συνάδουν με αυτό
- Καταργούνται τα αντίθετα εθνικά μέτρα ► ανενεργά

Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου

- ***Costa κατά ENEL***

- Ένας Ιταλός πολίτης ισχυριζόταν ότι δεν έπρεπε να καταβάλλει υψηλότερο ποσό για το ηλεκτρικό ρεύμα εξαιτίας της κρατικοποίησης του ιταλικού τομέα του ηλεκτρισμού, διότι αυτό συνιστούσε παράβαση του δικαίου της ΕΟΚ.
- Η κρατικοποίηση του προμηθευτή ενέργειας ήταν συμβατή με το κοινοτικό δίκαιο;
- Ιταλική νομοθεσία που υιοθετήθηκε μετά από την προσχώρηση της Ιταλίας στην ΕΟΚ

- **Έχει προτεραιότητα το κοινοτικό ή το εθνικό δίκαιο;**

- **Καθοδήγηση προς το Ιταλικό Συνταγματικό Δικαστήριο**

Απόφαση της *Costa* κατά *ENEL*: Σκεπτικό;

- «Αντίθετα προς τις συνήθεις διεθνείς συνθήκες, η Συνθήκη της ΕΟΚ δημιούργησε **ιδιαίτερη έννομη τάξη, η οποία ενσωματώθηκε στα νομικά συστήματα των κρατών μελών [..] και δεσμεύει τα δικαστήριά τους. [...]** τα κράτη μέλη περιόρισαν, αν και σε ορισμένους μόνο τομείς, τα κυριαρχικά τους δικαιώματα και δημιούργησαν έτσι ένα σύστημα δικαίου εφαρμοζόμενο τόσο στους υπηκόους τους όσο και σ' αυτά τα ίδια.
- Αυτή η ενσωμάτωση διατάξεων που προέρχονται από κοινοτική πηγή στο δίκαιο κάθε κράτους μέλους και, γενικότερα, το γράμμα και το πνεύμα της Συνθήκης έχουν ως αναγκαία συνέπεια ότι **τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επικαλούνται κατά διατάξεων της εννόμου τάξεως την οποία έχουν αποδεχθεί με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας μεταγενέστερο μονομερές μέτρο, το οποίο, ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να αντιτάσσεται στην έννομη αυτή τάξη».**

Απόφαση της *Costa* κατά *ENEL*: Σκεπτικό;

- «[Τ]ο δίκαιο που γεννήθηκε από τη Συνθήκη **απορρέει από αυτόνομη πηγή δικαίου**, δεν είναι δυνατόν, λόγω του ιδιόμορφου πρωτότυπου χαρακτήρα του, να του αντιτάσσεται οποιοδήποτε εσωτερικό νομοθετικό κείμενο, χωρίς να χάνει τον κοινοτικό του χαρακτήρα και χωρίς να διακυβεύεται η νομική βάση της ίδιας της Κοινότητας».

Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου

→ **Συνοχή, ενότητα και αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου**

- Διασφαλίζει την ομοιογένεια της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου – ο ρόλος του ΔΕΚ
- Εμποδίζει τα κράτη μέλη να θεσπίζουν νομοθεσία για ίδιο συμφέρον
- Εξασφαλίζει την προστασία δικαιωμάτων που προβλέπονται στις Συνθήκες όπως, μεταξύ άλλων, της ελεύθερης διακίνησης όλων των πολιτών της ΕΕ

→ **Μετατροπή της ΕΕ από «διεθνή» σε «συνταγματική»**

Η υπεροχή στις Συνθήκες;

Άρθρο 4(3) ΣΕΕ

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή προκύπτουν από πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης.

Τα κράτη μέλη διευκολύνουν την Ένωση στην εκπλήρωση της αποστολής της και απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.

Δήλωση 17 της Συνθήκης της Λισσαβώνας σχετικά με την υπεροχή

Η Διάσκεψη υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι συνθήκες και το δίκαιο που θεσπίζεται από την Ένωση που θεσπίζεται από την Ένωση βάσει των Συνθηκών υπερισχύουν του δικαίου των κρατών μελών, υπό τους όρους που ορίζονται στην εν λόγω νομολογία.

Καταπολέμηση των διακρίσεων στην ΕΕ: Πρωτογενής νομοθεσία

ΣΛΕΕ

Άρθρο 10 της ΣΛΕΕ: διάταξη η οποία απαιτεί από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να καταβάλουν προσπάθειες για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Άρθρο 19 της ΣΛΕΕ: παραχώρηση εξουσίας στα θεσμικά όργανα της ΕΕ για να μπορούν να αναλαμβάνουν « δράση για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

Άρθρο 67(3): πρόληψη και καταπολέμηση της εγκληματικότητας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας

ΣΕΕ

Άρθρο 2 της ΣΕΕ:
«σεβασμ[ός] της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες»

Άρθρο 3 της ΣΕΕ:
καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων

Χάρτης της ΕΕ

Άρθρο 21: ανεξάρτητο δικαίωμα προστασίας από τις διακρίσεις κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ

Ευρύτερο πεδίο εφαρμογής από τους λόγους για τους οποίους μπορεί να θεσπίσει νομοθεσία για την καταπολέμηση των διακρίσεων η ΕΕ δυνάμει του άρθρου 19 της ΣΛΕΕ

η ισχύς του δεν εξαρτάται από το κατά πόσο κάποιο πρόσωπο υφίσταται διάκριση κατά την απόλαυση άλλου δικαιώματος

Καταπολέμηση των διακρίσεων στην ΕΕ: Δευτερογενής νομοθεσία

Οδηγία του Συμβουλίου
2000/43/ΕΚ
«Οδηγία για τη Φυλετική
Ισότητα»

Οδηγία 2012/29/ΕΕ
«Οδηγία για την
Προστασία των
Δικαιωμάτων των
Θυμάτων»

Οδηγία του Συμβουλίου
2000/78/ΕΚ
«Οδηγία για την Ισότητα
στην Απασχόληση»

Απόφαση-πλαίσιο του
Συμβουλίου 2008/913/ΔΕΥ
«Απόφαση-πλαίσιο για την
καταπολέμηση του
ρατσισμού και της
ξενοφοβίας»

Σχέση μεταξύ πρωτογενούς και δευτερογενούς νομοθεσίας

- Στα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν εκχωρηθεί ρητά εξουσίες από τις Συνθήκες της ΕΕ → μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων + θέσπιση νομοθεσίας για διασφάλιση κοινού υψηλού επιπέδου προστασίας έναντι των διακρίσεων σε όλα τα κράτη μέλη

- Το σύνολο της νομοθεσίας και των πολιτικών της ΕΕ που υιοθετούνται πρέπει να συμμορφώνεται με τις διατάξεις του Χάρτη, περιλαμβανομένων των Οδηγιών.
 - **Υπόθεση C-236/09 Test-Achats κ.λπ.**: Το κύρος της επίμαχης διάταξης πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα των σχετικών διατάξεων του Χάρτη, εφόσον οι αιτιολογικές σκέψεις της Οδηγίας μνημονεύονται στον Χάρτη.

Νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων Εφαρμογή και αποτελεσματικότητα;

Γιατί Οδηγίες και όχι Κανονισμοί;

Θα έκανε οποιαδήποτε διαφορά στα κράτη μέλη;

Νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων Εφαρμογή και αποτελεσματικότητα;

- Τι γίνεται σε περίπτωση που τα κράτη μέλη δεν εφαρμόσουν μια Οδηγία; Ή σε περίπτωση που εφαρμόσουν εσφαλμένα μια Οδηγία στην εθνική έννομη τάξη;

Η αρχή του άμεσου αποτελέσματος ως επιλογή για τους ιδιώτες;

Νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων Η αρχή του άμεσου αποτελέσματος

- Δυνατότητα θεμελίωσης δικαιωμάτων ιδιωτών, των οποίων την άσκηση μπορούν να διεκδικούν στα εθνικά τους δικαστήρια (*Van Gend en Loos*)
- Άμεσο αποτέλεσμα στην περίπτωση των Οδηγιών;
 - Στην *Van Duyn κατά Home Office* (Υπουργείου Εσωτερικών) επιβεβαιώθηκε ότι οι οδηγίες μπορούν να έχουν άμεσο αποτέλεσμα
 - Για να έχουν άμεσο αποτέλεσμα, οι οδηγίες πρέπει να είναι **επαρκώς σαφείς, ακριβείς, ανεπιφύλακτες και η προθεσμία εφαρμογής τους να έχει εκπνεύσει.**
 - Οι οδηγίες μπορούν να αντιταχθούν μόνο **κάθετα έναντι του κράτους ή μιας δημόσιας αρχής** (*Marshall κατά Southampton Area Health Authority* [Υγειονομικής Αρχής της Περιφέρειας του Σαουθάμπτον])
 - **Τι γίνεται σε περίπτωση που ιδιώτης επιδιώκει να διεκδικήσει τα δικαιώματά του όπως περιλαμβάνονται σε μια Οδηγία κατά ενός ιδιωτικού φορέα, π.χ. ενός εργοδότη του ιδιωτικού τομέα;**

Νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων

Η αρχή του άμεσου αποτελέσματος

Περιπτωσιολογική μελέτη: Αξιολογήστε κατά πόσο οι ακόλουθες διατάξεις (1) μπορούν να έχουν άμεσο αποτέλεσμα και (2) ποιος είναι ο αποδέκτης της αξίωσης, (3) γιατί ένας ιδιώτης να αξιώσει την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων μέσω της αρχής του άμεσου αποτελέσματος;

- Άρθρο 6 της Οδηγίας του Συμβουλίου 76/207/ΕΟΚ
«Τα Κράτη μέλη εισάγουν στην εσωτερική τους έννομη τάξη τα αναγκαία μέτρα, προκειμένου να καταστεί δυνατό σε κάθε πρόσωπο που θεωρεί ότι θίγεται από την μη εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 5, να διεκδικεί τα δικαιώματά του διά της δικαστικής οδού, αφού ενδεχομένως, προσφύγει σε άλλα αρμόδια όργανα».
- Άρθρο 255 της ΣΕΕ:
«κάθε πολίτης της Ένωσης έχει δικαίωμα πρόσβασης ... με την επιφύλαξη των αρχών και των προϋποθέσεων που θα καθοριστούν»

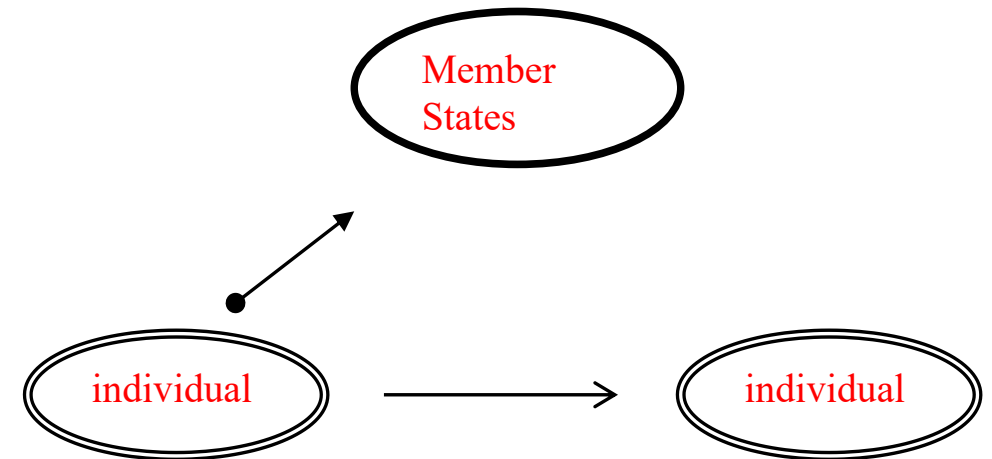

Νομικό πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων Η αρχή του άμεσου αποτελέσματος

Σημαντικά σημεία απάντησης:

Προϋποθέσεις για την εφαρμογή του άμεσου αποτελέσματος των Οδηγιών στα εθνικά δικαστήρια:

- Σαφής και ακριβής
- Ανεπιφύλακτη
- Η προθεσμία εφαρμογής της έχει εκπνεύσει
- Οι οδηγίες μπορούν να έχουν μόνο **κάθετο άμεσο αποτέλεσμα** (κρατικές και δημόσιες αρχές)

Vertical direct effect =

Horizontal direct effect =

Εταίροι του έργου PRESERVERE:

cooperativa sociale
s.saturnino Conlus

 1828
**University of
Central Lancashire**
UCLan

Lai-momo

MultiiitluX
Collective

 **Center for Social
Innovation**

 **CENTRE FOR
EUROPEAN
CONSTITUTIONAL
LAW**
THEMISTOKLES AND DIMITRIS TSATSOS FOUNDATION

 **THE
PEOPLE
FOR
CHANGE**
FOUNDATION

 **Amsterdam University
of Applied Sciences**

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΟ

preservere-eu-project

